



המשחיתים עליו: זהו בעל חובך? הוא עונה להם ואומר: איננו.

בשמתגרש ממקומו וננטע במקום אחר, נאמר בו ולא יפירונו עוד מקומו, בגלל (ויקרא יד) שעפר אחר יקח וטח את הבית. וזהו סוד ונתן את הבית את אבניו ואת עציו - אותם עצמות וגידים ובשר שהיה, חזר לעפר. מה כתוב בו? (ישעיה סה) ונחש עפר לחמו, משום שהיה מנגע. ואחר כך, ועפר אחר יקח וטח את הבית, ובונה לו עצמות וגידים ומתחדש, כמו בית לן שעושים אותו חדש, ודאי שהוא מתחדש. ומה שאמר ולא יפירונו עוד מקומו - על רוח, שנכללה רוח קטנה ברוח עליונה. זהו משל לאילן שלא עושה פרות, לוקחים ענפים שלו ומרכיבים אותו בענף של עץ אחר עליון (מהבונה) שעושה פרות, ונכלל זה בזה ועושה פרות. באותו זמן נאמר בו, ולא יפירונו עוד מקומו.

גם כך בן אדם שיושב בעיר שיושבים בה אנשים רעים, ולא יכול לקיים מצוות התורה ולא מצליח בתורה - עושה שנוי מקום ונעקר משם, ונשרש במקום שגרים בו אנשים טובים, בעלי תורה, בעלי מצוות. שהתורה נקראת עץ, זהו שכתוב (משלי א) עץ חיים היא למחזיקים בה. והאדם הוא עץ, שכתוב (דברים ט) כי האדם עץ השדה. והמצוות שבה דומות לפרי. ומה כתוב בו? רק עץ אשר תדע פי לא עץ מאכל הוא אתו תשחית וכרת. אתו תשחית - מהעולם וינטע במקום אחר בין צדיקים.

מה אדם בלי בנין נקרא עקר ואשתו עקרה, גם כך תורה בלי מצוות נקראת עקרה. ולכן פרשה, לא המדרש הוא עקר אלא המעשה. באו החכמים והשתטחו לפניו ואמרו, כעת למדנו

כד אתתרף מאתריה, ואתנטע באתר אחר, אתמר ביה ולא יפירונו עוד מקומו. בגין (ויקרא יד) דעפר אחר יקח וטח את הבית. ודא איהו רזא, ונתן את הבית את אבניו ואת עציו, אינון גרמין וגידין ובשרא דהיה חזר עפרא. מה כתוב ביה (ישעיה סה) ונחש עפר לחמו. בגין דהיה מנוגע. ולבתר ועפר אחר יקח וטח את הבית, ובני ליה גרמין וגידין. ואתחדש, כבית ישנה דעבדין ליה חדשה. ודאי איהו דאתחדש.

ומאי דאמר ולא יפירונו עוד מקומו. על רוח, דאתכליל רוחא זעירא, ברוחא עלאה. האי איהו מתלא, לאילן דלא עביד איבין, נטלין ענפין דיליה, ומרכיבין ליה בענפא דאילנא אחרא עלאה, (דא ברא) דעביד פירין, ואתכליל דא ברא, ועביד פירין. כההוא זמנא אתמר ביה, ולא יפירונו עוד מקומו.

אוף הכי בר נש דיתיב בקרתא דיתבין בה אנשין בישין, ולא יכול לקיימא פקודין דאורייתא, ולא אצלח באורייתא, עביד שנוי מקום, ואתעקר מתמן, ואתשרש באתר דדירין ביה גוברין טבין, מארי תורה, מארי פקודין, דאורייתא אקרי עץ. הדא הוא דכתוב, (משלי א) עץ חיים היא למחזיקים בה. ובר נש הוא עץ, דכתוב, (דברים ט) כי האדם עץ השדה. ופקודין דבה, דמזין לאיבא, ומה כתיב ביה, (דברים ט) רק עץ אשר תדע פי לא עץ מאכל הוא אותו תשחית וכרת. אותו תשחית מעלמא דין, וכרת מעלמא דאתי. ובגין דא צריך לאעקרא (ליה מההוא) מההוא אתר, ויתנטע באתר אחרא בין צדיקניא.

מה בר נש בלא בנין, אתקרי עקר, ואתתיה עקרה. אוף הכי אורייתא בלא פקודין, אתקריאת עקרה, ובגין דא אוקמוה, לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה. אתו הנה. וכרת - מהעולם הבא. ולכן צריך לעקר (אותו מאותו) מאותו מקום, וינטע במקום אחר בין צדיקים.

מה אדם בלי בנין נקרא עקר ואשתו עקרה, גם כך תורה בלי מצוות נקראת עקרה. ולכן פרשה, לא המדרש הוא עקר אלא המעשה. באו החכמים והשתטחו לפניו ואמרו, כעת למדנו



חדוש איך נכללת רוח ברוח, כמי שראה דבר בעין והברר לו. מקדם זה היה קבלה לנו, וכעת ברור הדבר.

ועוד נאמר בחבור ראשון, שהרי נוח לו לסטרא אחרא לשלט על הצדיק יותר מהכל, ולא חושש אז לכל העולם. בין כף הרי צל הזדמן לפניהם, ואמר לו, מיני? מאיוב. שראה הקדוש ברוך הוא שהדור מחיבים כליה, וכא שטן לקטרג, אמר לו הקדוש ברוך הוא: (איוב ב) השמת לבך אל עבדי איוב כי אין פמהו ב[בכל ה]ארץ, להציל את הדור. והוא משל לרועה שפא הזאב לטרף את צאנו ולהאבידו. מה עשה אותו רועה שהיה חכם? נתן לו פיש חזק ושמן וגדול מכלם, אותו שכלם נוהגים אחריו, ויכרצון לשלט על אותו פיש טוב, שכח (השאר) את כלם. מה עשה אותו רועה? בשעה שהזאב היה מתעסק עם אותו פיש, ברח הרועה עם הצאן ושם אותם במקומם, ואחר כך שב לפיש והצילו מהזאב.

כך עשה הקדוש ברוך הוא עם הדור. נתן הקדוש ברוך הוא את הצדיק ברשות המקטרג להציל את הדור בגללו. ואם הוא חזק פיעקב, נאמר בו (בראשית לב) ויאבק איש עמו. כל שכן וכל שכן שנצח אותו, עד שאמר שלחני אמר, צל צל, כך הוא. אשרי חלקו של אותו צדיק שהוא חזק לסבל יסורים. כל שכן מי שמנצח בהם את המקטרג שלו, שהוא שולט על כל דור, ונחשב לו כאלו הוא הציל אותם, והקדוש ברוך הוא עושה אותו רועה עליהם במקומו, ולכן זכה רועה הנאמן להיות רועה על ישראל. ולא עוד, אלא שכף משליטו עליהם בעולם הבא, משום שהציל אותם שלא נאבדו משם, שהנהיגם בתורה ובמעשים טובים.

חברייה ואשתטחו קמיה, ואמרו ודאי כען אוליפנא חדושא, איך אתפליל רוח ברוח, כמאן דחזי מלה בעינא ואתבריר ליה. בקדמיתא הוה לן קבלה, וכען ברירו דמלה.

ותו אתמר בחבנרא קדמאה, דהא ניחא ליה לסטרא אחרא לשלטאה על זפאה, יתיר מפלא, ולא חייש בדין לכל עלמא. אדחכי, הא טולא אזדמן לגבייהו, ואמר ליה מנלן. מאיוב. דחזא קדשא בריה דדרא הוה מחובבין בלגיה, ואתא שטן לקטרגא, אמר ליה קדשא בריה הוא, (איוב א) השמת לבך אל עבדי איוב כי אין פמהו בכל הארץ, לאשתזבא ביה דרא. ואיהו מתלא לרעיא דאתא זאב למטרף עאניה, ולמיבד ליה. מה עבד ההוא רעיא דהוה חפימא, זיהב ליה אמרא תקיפא ושמנה ורבבא מפלהו, ההוא דהוה מתנהגין אבתריה בלהו. וברעו לשלטאה על ההוא אמרא טבא, שכח (נ"א ש"כ) לכלהו. מה עבד ההוא רעיא, בשעתא דהוה זאב אשתדל בההוא אמרא, ברח רעיא עם עאנא ושוי לון באתריהון. ולבתר תב לאמרא, ושזיב ליה מזאב.

הכי עביד קדשא בריה הוא עם דרא, זיהב קדשא בריה הוא לצדיק, ברשו מקטרגא, לשזבא לדרא בגיניה. ואם הוא תקיף פיעקב, אתמר ביה (בראשית לב) ויאבק איש עמו, כל שכן וכל שכן דנצח ליה, עד דאמר שלחני. אמר טולא טולא, הכי הוא, זפאה חולקיה דההוא צדיק, דאיהו תקיף למסבל יסורין, כל שכן מאן דנצח בהון למקטרגא דיליה. דאיהו שולטנותיה על כל דרא, ואתחשיב ליה כאלו הוא שזיב לון, וקודשא בריה הוא עביד ליה רעיא עליהו באתריה, ובגין דא זכה רעיא מהימנא. למהו רועה על ישראל, ולא עוד אלא דחכי אשליט ליה עליהו בעלמא דאתי. בגין דשזיב לון דלא אתאבידו מתמן, דאנהיג לון באורייתא ובעובדין טבין.



בין כף בא רועה הנאמן, אמר להם, ולמה לוקה זרוע ימין? שדרך כל בעלי הרפואה שמקיזים בהתחלה זרוע ימין, והרי זרוע שמאל קרובה ללב, ומדוע לא מקיזים אותה? אמר לו, משום שהקדוש ברוך הוא לא רוצה להלקות יותר, שהרי בזה מספיק, ואם כבדה המחלה על איברי הגוף, מקיז מזרוע שמאל.

אמר לו, אם לא היו שניהם בזמן אחד - יפה, אבל כאן יש צדיק, וכאן יש צדיק. לזה יש חלאים ומכות, ולזה יש טוב. למה? אם יכבד החלי - יקיז לשניהם, שהם שתי זרועות, לתת רפואה לכל האיברים. ואם לא יכבד בו החלי על כל האיברים, למה מקיז לזרוע ימין יותר מהשמאל? אלא

(אמר לו), אמר אתה.

אמר לו, ודאי גוף ושתי זרועות הם כנגד האבות. ראש כנגד אדם הראשון, זרוע ימין כנגד אברהם, זרוע שמאל כנגד יצחק, גוף כנגד יעקב. ומתוך לגוף - כבוד לימין, טחול לשמאל - עשו וישמעאל. לב יעקב, באמצע. פנפי ראה וכליות כנגד אברהם ויצחק. ראה מים, שהם (כפפי ראה שואבים) שואבים כל מיני משקים. כליות אש, שמבשלות זרע שיוור מהמח.

ומשום שאברהם הוא מים, שם זרעו בגלות אדם, ומשום זה כבוד לימין אברהם. ומרה, שהכבוד הוא חרב שלה, היא מרה, נאמר בה (משלי ה) ואחריתה מרה כלענה. ואם מתרבים החטאים בכני אברהם, שהם בגלות אדם, נכבד בו החלי שמי שלקחו ממנו כאלו שפכו דמו, ונשאר עני, שעני חשוב כמת.

ואם החטאים מתרבים מצד בני יצחק, שהם (בגלות) בין ישמעאל, בית חליו יכבד מצד טחול

אדהכי הא רעיא מהימנא, אמר לון, ואמאי לקי דרועא ימינא. דאורח כל מארי אסוותא דאקיזין בקדמיתא דרועא ימינא, והא דרועא שמאלא איהו קריב ללבא, אמאי לא אקיזין ליה. אמר ליה בגין דקודשא בריה הוא לא בעי לאלקאה נתיר, דהא בהאי סגני, ואי אתיקר מרעא על שייפין דגופא, אקיז דרועא שמאלא.

אמר ליה, אי לא הוו תרווייהו בחד זמנא, נאות אכל אית צדיק הכא, ואית צדיק הכא, לדא אית מרעין ומכתשין, ולדא אית טיבו. אמאי. אי אתיקר ביה מרעא יקיז לתרווייהו, דאינון תרין דרועין, למיהב אסוותא לכל שייפין, ואי לא אתיקר ביה מרעא על כל שייפין, אמאי אקיז לדרועא ימינא, נתיר משמאלא. אלא (נ"א) אמר ליה) אימא אנת.

אמר ליה, ודאי גופא ותרין דרועין, אינון לקבל אבהן. רישא, לקבל אדם קדמאה. דרועא ימינא, לקבל אברהם. דרועא שמאלא, לקבל יצחק. גופא, לקבל יעקב. ומלגו לגופא, כבוד לימינא. טחול לשמאלא. עשו וישמעאל. לבא יעקב, באמצעיתא. פנפי ריאה וכוליין, לקבל אברהם ויצחק. ריאה מים. דאינון (ס"א כפפי ריאה שואבין) שואבין כל מיני משקין. פולין אשא, דבשיל זרע דנחית ממוחא.

ובגין דאברהם איהו מים, שוי זרעיה בגלותא דאדם ובגין דא כבוד לימינא דאברהם, ומרה, דכבד חרב דיליה, איהי מרה, אתמר בה (משלי ה) ואחריתה מרה כלענה. ואי חובין מתרבין בכנוי דאברהם דאינון בגלותא דאדם, אתיקר ביה מרע עליהו מסטרא דכבד, דרועא ימינא צריף לאלקאה לאקזא דמיה מניה, דמאן דנטלין מניה ממוניה, כאלו שפיכו דמיה, ואשתאר עני, דעני חשוב כמת.

ואי חובין מתרבין מסטרא דבני יצחק, דאינון (ס"א בגלותא) עליהם מצד הכבוד. זרוע ימין צריף להלקות, להקיז ממנו דם. שמי שלקחו ממנו כאלו שפכו דמו, ונשאר עני, שעני חשוב כמת.

ואם החטאים מתרבים מצד בני יצחק, שהם (בגלות) בין ישמעאל, בית חליו יכבד מצד טחול



בין וישמעאל, בי מרעיה יתיקר מסטרא דטחול לשמאלא, וצריף לאקזא דרועא שמאלא, ולא יתיר.

ואי חובין מתרבין בכני יעקב, דאינון אחידן לתרין סטריין, דאינון מפורים בכני עשו וישמעאל, הא מרעא אתיקר על גופא, וכעי לאקזא ב' דרועין. ואי כלהו תלת במרעין פחדא. הא מרעא סליק לרישא, וכעי לאקזא ורידין דרישא, ואלין תלת אתעבידו מרפכה לאדם קדמאה ולאבקה, ובהון אתתקפו למסבל ייסורין, לאגנא על דרא לארבע סטרי דעלמא.

ווי ליה לדרא, דגרמין דילקון אבהו ואדם קדמאה, ואלין צדיקניא דביניהו, דלית אפרשותא בין אלין צדיקניא, לאבקה ואדם, דאינון נשמתין דלהון, ודוחקא וצערא ויגונא דלהון, מטי לאבקה ואדם. כגוונא דימא, אלין נחלין דנפקין מתמן, אי חזרין עכורין ומלוכלכין לימא, הא ימא נטיל מן עכירו ולכלוכא דלהון. ובחילא דימא דאיהי תקיפא, לא סבילת לכלוכא דלהון, וזריקת ליה לבר, ואשתארו נחלין צלילין ודכין מההוא לכלוף.

כגוונא דאימא, דדכיאת לכלוכין דבנהא זעירין, הכי אבהו מדפאין חובין ולכלוכין דבניהו דישראל, פד אשתכחו בהון צדיקניא בעובדיהון, תקיפין למסבל ייסורין על דריהון. בההוא זמנא לית אפרשא בהון. אתו כלהו ובריכו ליה, ואמרו ליה סיני סיני, דקודשא בריהו הוא ושכינתיה מליל בפומוי, מאן יכיל לקיימא קמיה בכלא. זפאה חולקנא, דזכינא לחדשא חבורא קדמאה דא בך, לאנהרא שכינתא בגלותא.

אמר לון, רבנן דכל דרא הויתו בזמניהון, כל שפן בוצינא קדישא, דנהיר חכמתיה בכל דרין דהווי אבתריה, אל תתנו דמי לקודשא בריהו הוא באורייתא, עד יערה עלינו רוח קדשא (לנבי שכינתיה) דהא לא אית הייתם בזמנכם, כל שפן מנורה הקדושה, שחכמתו מאירה בכל הדורות שהיו אחריי, אל תתנו

שבשמאל, וצריף להקיו זרוע שמאל, ולא יותר.

ואם מתרבים החטאים בכני יעקב, שהם אחוזים לשני צדדים, שהם מפזרים בכני עשו וישמעאל, הרי החלי נכבד על הגוף, וצריף להקיו משתי זרועות. ואם כל השלשה במקלות כאחד, הרי החלי עלה לראש, וצריף להקיו ורידי הראש, ושלשת אלה נעשו מרפכה לאדם הראשון ולאבות, ובהם התחזקו לסבל יסורים, להגן על הדור לארבעת צדדי העולם.

אוי להם לדור שגורמים שילקו האבות ואדם הראשון ואלה הצדיקים שביניהם, שאין הפרדה בין צדיקים אלו לאבות ואדם, שהם נשמות שלהם, והדחק והצער והיגון שלהם מגיעים לאבות ולאדם. כמו שהים, נחלים אלו שיוצאים משם, אם חוזרים עכורים ומלוכלכים לים, הרי הים נוטל מעכירות ולכלוף שלהם. ובכח הים שהוא תקיף, לא סובל לכלוף שלהם זורק אותו החוצה, ונשארו הנחלים צלולים וזכים מאותו לכלוף.

כמו שאמא מנקה לכלוכי בניה הקטנים, כך האבות מטהרים חטאים ולכלוכים של בני ישראל, כשנמצאים בהם צדיקים במעשיהם, חזקים לסבל יסורים על דורם. באותו זמן אין הפרדה בהם. באו כלם וברכוהו, ואמרו לו, סיני סיני, שהקדוש ברוך הוא ושכינתו מדברת בפיו, מי יכול לעמד לפניו בכל? אשרי חלקנו שזכינו לחדש חבור ראשון זה כך להאיר שכינה בגלות.

אמר להם, רבנים של כל דור הייתם בזמנכם, כל שפן מנורה הקדושה, שחכמתו מאירה בכל הדורות שהיו אחריי, אל תתנו